

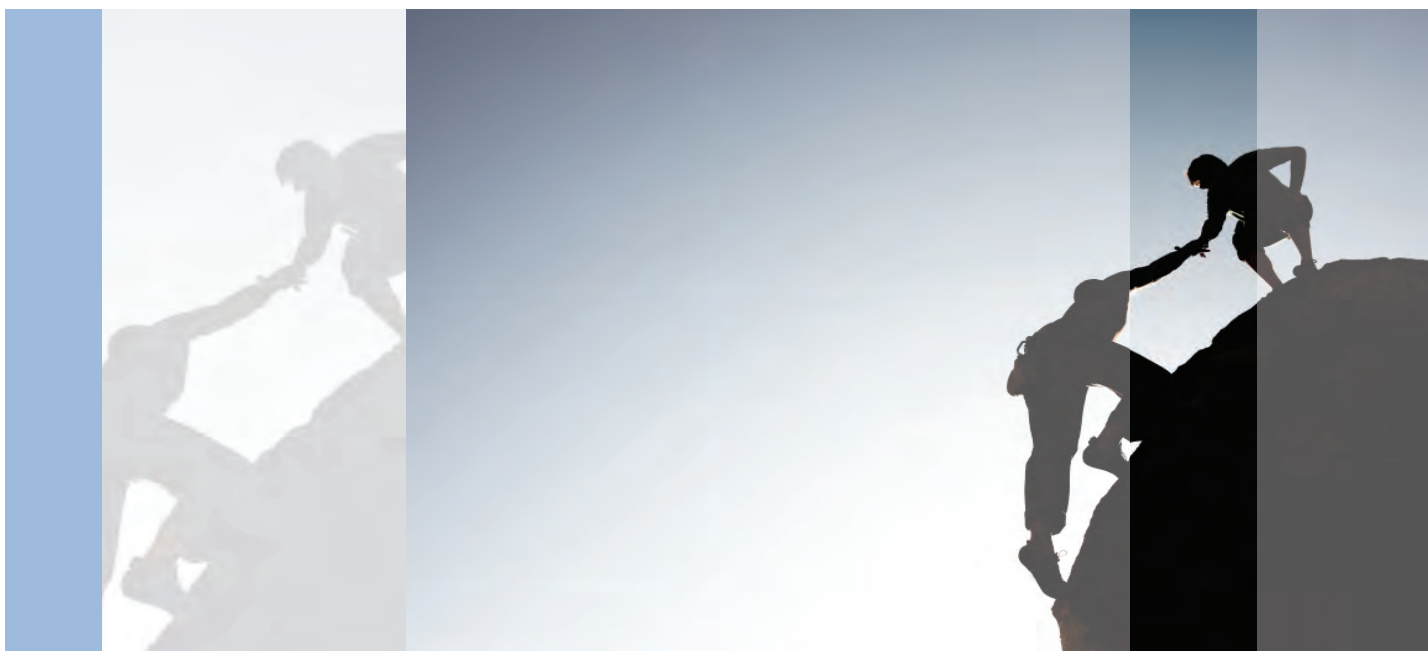

4. konferencia SAVEZ s medzinárodnou účasťou

Zborník abstraktov

Posilňovanie systému verejného zdravotníctva

9. - 10. 6. 2011, Košice

Posilňovanie systému verejného zdravotníctva

Strengthening Public Health Systems

Recenzovaný zborník abstraktov zo 4. konferencie SAVEZ s medzinárodnou účasťou
9. - 10. júna 2011, Košice, Slovenská republika

PodĎakovanie

4. konferencia SAVEZ s medzinárodnou účasťou bola podporená Medzinárodným Višegrádskeým Fondom na základe Zmluvy č. 11110211, 7. rámcovým programom Európskej Únie na základe Zmluvy č. FP7 217605 (STEPS projekt), Európskou Asociáciou Verejného Zdravotníctva (EUPHA), Kanceláriou WHO na Slovensku, vydavateľstvom Portál, s.r.o. a neziskovou organizáciou Košice 2013 – Európske hlavné mesto kultúry.

Acknowledgements

The 4th International SAVEZ conference was supported by the International Visegrad Fund under contract No. 11110211, the 7th Research Framework Program of the European Union under grant agreement No. FP7 217605 (STEPS project), the European Public Health Association (EUPHA), the WHO Country Office in Slovakia, the publishing house Portal, Ltd. and the non-profit organisation Kosice 2013 – European Capital of Culture.

Recenzenti: doc. MUDr. Tibor Baška, PhD., doc. PhDr. Lucia Dimunová, PhD., doc. RNDr. Gabriel Guliš, CSc., MUDr. Zuzana Katreniaková, PhD., PhDr. Daniela Kállayová, PhD., MUDr. Jana Kollárová, PhDr. Marek Majdan, PhD., Iveta Rajničová-Nagyová, PhD.

Editori: MUDr. Zuzana Katreniaková, PhD., Iveta Rajničová-Nagyová, PhD.

Vydavateľ: Equilibria, s.r.o., Košice, SR. Jún 2011.

Príspevky neprešli jazykovou korektúrou.

Zborník: © Slovenská asociácia verejného zdravia, Košice

Abstrakty: © Autori jednotlivých abstraktov

Návrh obálky: © Claudia Jutková

ADJUSTÁCIA NA CHOROBU AKO MEDIÁTOR VO VZŤAHU MEDZI ÚNAVOU A PSYCHICKÝM DISTRESOM U PACIENTOV S REUMATOIDNOU ARTRITÍDOU

Nagyová I.^{1,2}, Benka J.^{1,3}, Macejová Ž.^{1,4}, van Dijk J.P.^{1,5}

¹ UPJŠ v Košiciach, Lekárska fakulta, Inštitút postgraduálneho vzdelávania KISH, Košice

² UPJŠ v Košiciach, Lekárska fakulta, Ústav verejného zdravotníctva - Odd. soc. medicíny, Košice

³ UPJŠ v Košiciach, Filozofická fak., Ústav pedagogickej psychológie a psychológie zdravia, Košice

⁴ UPJŠ v Košiciach, Lekárska fakulta, III. Interná klinika, Košice

⁵ University of Groningen, UMCG, Dept. of Social Medicine, Groningen, Holandsko

Úvod a cieľ: Psychický distres (anxieta, depresia) sa vyskytuje častejšie u pacientov s reumatoidnou artritídou (RA) v porovnaní so zdravou populáciou a výrazne prispieva k zníženej kvalite života. Špecifickými faktormi, ktoré vedú k zníženej kvalite života u RA pacientov sú bolesť, funkčné obmedzenia a únava, ktorá je dôležitým ale často prehliadaným sprievodným symptómom tohto ochorenia. Ďalším významným faktorom, ktorý môže výrazne ovplyvniť kvalitu života, je adjustácia na chorobu. Cieľom štúdie bolo preskúmať potenciálny mediačný efekt adjustácie na chorobu vo vzťahu medzi únavou a psychickým distresom v skupine pacientov s včasnou respektíve pokročilou RA.

Metódy: 268 RA pacientom (vek 52 ± 11.6 rokov, dĺžka trvania ochorenia 10.6 ± 7.2 rokov, 81.3% žien) boli administrované dotazníky merajúce únavu (SF36-vitalita), adjustáciu na chorobu (GARA) a psychologický distres (GHQ-28). Vzťah medzi únavou a distresom bol analyzovaný pomocou viacnásobnej lineárnej regresie, kontrolovanými premennými boli sociodemografické (pohlavie, vek) a klinické dáta (dĺžka trvania ochorenia, aktivita ochorenia (DAS-28), bolesť (NHP) a funkčná disabilita (HAQ)). Mediačný efekt bol testovaný pomocou Sobelovho testu.

Výsledky: U pacientov s včasnou RA (dĺžka trvania ochorenia < 4 roky, n=111) únava vysvetľovala 32% celkovej variance distresu, pričom v skupine pacientov s pokročilou RA to bolo 31%. Kompletný model vysvetľoval 38%, respektíve 42% variance v týchto skupinách. Adjustácia na chorobu nebola významným mediátorom vo vzťahu medzi únavou a distresom v skupine pacientov s včasnou RA, ale javila sa byť významným mediátorom v skupine pacientov s pokročilou RA (Sobelova z-hodnota = -3.55, $p < 0.001$; nepriamy mediačný vplyv 22.5%).

Záver: Únava je najdôležitejšou vysvetľujúcou premennou psychického distresu v oboch skupinách. Avšak ako choroba napreduje stále významnejším sa stáva aj mediačný vplyv adjustácie na chorobu. Výsledky štúdie majú využitie v klinickej praxi, nakoľko poskytujú podporu pre dôležitosť self-manažmentu, copingu a adjustácie na chorobu pri zmiernení symptómov anxiety a depresie a tým prispievajú k zlepšenej kvalite života.

Kľúčové slová: adjustácia na chorobu, psychický distres, reumatoidná artritída, únava

Adjustácia na chorobu ako mediátor vo vzťahu medzi únavou a psychickým distressom u pacientov s reumatoidnou artritídou

Nagyová Beata^{1,2}; Baňka Jozef^{1,3}; Wlaczjova Zelmira^{1,4}; van Dijk Jitse P^{1,5}

¹ Graduate School Košice Institute for Society and Health, Lekárska fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

² Ústav verejného zdravotníctva, Oddelenie sociálnej medicíny, Lekárska fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

³ Ústav pedagogickej psychológie a psychológie zdravia, Filozofická fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

⁴ III. Interná klinika, Lekárska fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

⁵ 4. Oddelenie spoločnej medicíny, Univerzitná nemocnica v Groningene, Univerzita v Groningene, Nizozemsko

4. Konferencia SAVEZ, 9-10 júna 2011, Košice

Úvod

Reumatoidná artritída → chronická choroba spojená s

- bolesťou
- únavou
- funkčnou neschopnosťou (disabilita)
- nepredvídateľnosťou
- zníženou psychickou pohodou
- zníženou kvalitou života

Úvod

Psychický distres / Psychological distress

→ anxieta, depresia

Adjustácia na chorobu / Adjustment to disease

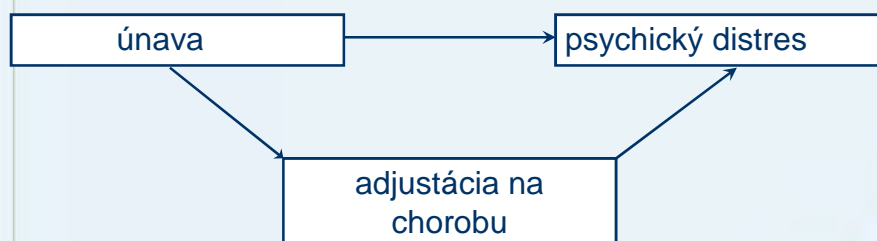
→ výsledok procesu zvládania choroby (copingu)

Únava / Fatigue

→ subjektívny zážitok, stav extrémnej slabosti, vyčerpanosti, nedostatok energie – fyzickej alebo psychickej

Cieľ

→ Cieľom štúdie bolo zistiť do akej miery je **adjustácia na chorobu mediátorom** vo vzťahu medzi **únavou** a **psychickým distresom** u pacientov s reumatoidnou artritídou.

Metódy: Vzorka

286 pacientov s RA

pokračovanie projektu EURIDISS (FP4), 6 EU krajín – NL, FR, NO, SE, NI, SK

priemerný vek: 52,7±11,6 rokov

priemerná dĺžka trvania choroby: 10,6±7,2 rokov

81,3% žien

2 skupiny:

včasná RA (dĺžka trvania ochorenia ≤ 4 roky, n=111)

etablovaná RA (dĺžka trvania ochorenia > 4 roky, n=158)

Metódy: Metodiky

Psychický distres (anxieta, depresia)

→ **GHQ-28** – General Health Questionnaire

28 položiek, 4 subškály

skóre 28-112, vyššie skóre = nižšia psychická pohoda

Adjustácia na chorobu

→ **GARA** – General Adjustment to Rheumatoid Arthritis

5 bodová škála

skóre 1-5, vyššie skóre = horšie prispôsobenie sa chorobe **Únava**

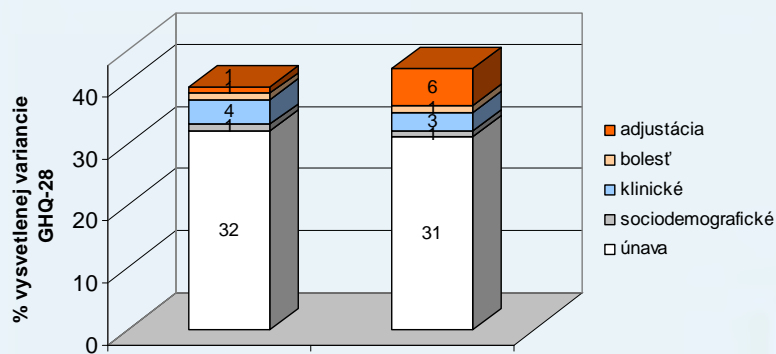
→ **SF36** – Health Survey Short Form 36

subškála vitality

skóre 0-100, nižšie skóre = vyššia únava

- t-test, test proporcií, viacnásobná lineárna regresná analýza
- Softvér SPSS 18
- mediačný efekt: Sobelov test

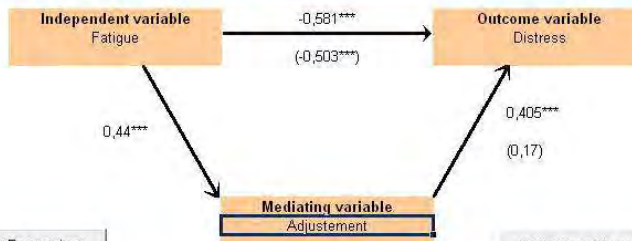
Obr 1. Viacnásobná lineárna regresná analýza
Závislá premenná GHQ-28

Výsledky

MedGraph - PC: A programme to graphically depict mediation among three variables

Type of mediation None
 Sobel z-value -1,546276 significance 0,122038
 Standardised Coefficient of Fatigue on Distress
 Direct: -0,503
 Indirect: -0,078

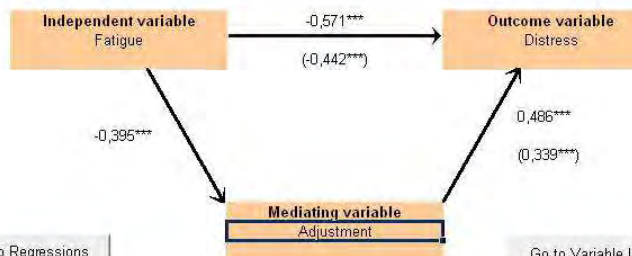
[Go to Regressions](#)

[Go to Variable Identification](#)

Výsledky

MedGraph - PC: A programme to graphically depict mediation among three variables

Type of mediation Partial
 Sobel z-value -3,551057 significance 0,000384
 Standardised Coefficient of Fatigue on Distress
 Direct: -0,442
 Indirect: -0,129

[Go to Regressions](#)

[Go to Variable Identification](#)

Výsledky

- Adjustácia na chorobu nebola signifikantným mediátorom vo vzťahu medzi únavou a distresom v skupine pacientov s včasnou RA.
- Ale javila sa byť signifikantným mediátorom v skupine pacientov s etablovanou RA (Sobelova z-hodnota = -3.55, $p < 0.001$; nepriamy mediačný vplyv 22.8%).

Záver

- Únava je najdôležitejšou vysvetľujúcou premennou psychického distresu v oboch skupinách.
- Avšak ako choroba napreduje stále významnejším sa stáva aj mediačný vplyv adjustácie na chorobu.
- Výsledky štúdie majú využitie v klinickej praxi, nakoľko poskytujú podporu pre dôležitosť self-manažmentu, copingu a adjustácie sa na chorobu pri zmiernení symptómov anxiety a depresie a tým prispievajú k zlepšenej kvalite života.

Ďakujem za pozornosť

iveta.nagyova@upjs.sk

Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmlouvy č. AP/VV-20-038305 (20%) a AP/VV-0220-10-0000%. Taktiež bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu MS SR pre Strukturálne fondy, číslo projektu ITMS: 26220120058 (20%).

